

ARVIOINTIKERTOMUS 2024

5.5.2025

Laukaan kunta

Sisällys

1. Puheenjohtajan katsaus	2
2. Lautakunnan toiminta	3
3. Sidonnaisuusrekisteri.....	5
4. Vuoden 2023 arviointikertomuksen kysymyksiin saadut vastaukset sekä havaintojen ja suositusten huomioiminen	5
5. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	6
5.1. Talouden kehitys	6
5.2. Talouden tunnuslukujen kehitys	7
6. Konserniohjeistus ja kuntakonserneille annettujen tavoitteiden toteutuminen	9
6.1. Laukaan Vesihuolto Oy	10
6.2. Laukaan Kehitysyhtiö Oy	10
6.3. Laukaan Vuokrakodit Oy	11
7. Henkilöstö	11
8. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi	12
8.1. Konsernihallinto	12
8.2. Sivistyspalvelut	13
8.3. Tekniset palvelut	16
9. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta.....	18
10. Laukaan kunnan päätöksentekoon liittyvä tarkastus- ja neuvontatyö Hirviareena-asiaassa ..	18
11. Arviointien yhteenveto ja kehittämis ehdotukset.....	19
12. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle	21

1. Puheenjohtajan katsaus

Vuoden 2024 arviointikertomus on nykyisen lautakunnan neljäs ja samalla viimeinen. Edellisvuosien tapaan olemme arvioineet vuodelle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta ja kuulleet poliittisen, operatiivisen ja konserniyhtiöiden johtoa sekä henkilöstön edustajia. Lautakunta teetti myös Hirviareena-asiasta Laukaan kunnan päätöksentekoon liittyvän tarkastus ja neuvonta -raportin.

Tarkastuslautakunnan toiminta perustuu kuntalakiin ja Laukaan kunnan hallintosääntöön. Tarkastuslautakunta on sekä tuloksellisuuden että poliittisen ohjauksen arvioija. Tilintarkastuksen puolestaan kohdistuessa toiminnan laillisuuden ja tilinpäätösinformaation oikeellisuuteen.

Sivistyspalvelut ovat kunnassa suurin palvelujen tuottaja ja muita kunnan keskeisiä tehtäviä ovat elinvoiman ja hyvinvoinnin edistäminen.

Keski-Suomen tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ovat jatkaneet jo kolmatta vuotta verkostotyötään. Arviointivuoden tarkastelussa ovat olleet vuoden 2024 alussa perustetut työllisyysalueet sekä edellisen vuoden liikunnan edistämisen seuranta. Näistä löytyy tietoa liitteissä 1-2.

Kunnan toimintaa leimasi edellisenä vuonna hyväksytty talouden sopeutusohjelma. Supistuksia ja töiden uudelleenjärjestelyjä tehtiin kaikilla osastoilla. Henkilöstä ja johtoa on syytä kiittää joustavuudesta.

Hallinnon avainhenkilöiden vaihtuminen aiheutti varsinkin loppuvuodesta ylimääräistä kuormitusta. Huolta aiheuttaa toiminnallisissa riskeissä esiin nostettu poliittisen ilmapiirin heikkeneminen ja luottamuksen mureneminen viranhaltijoiden ja päättäjien välillä.

Talous on edelleen tiukalla. Tilipäätös näyttää alijäämää ja sopeutus jatkuu. Laukaan on myös tehtävä alijäämän kattamissuunnitelma. Elinkeinotoimella on meneillään niin projekteja kuin aktiivista yritysyhteistyötäkin, joilla pyritään kasvattamaan kunnalle verotuloja säästöjen rinnalle. Tuloverokertymä olikin noussut hieman mutta yhteisövero jäi budjetoidusta.

Arviointikertomuksen lopuksi on edellisvuosien tapaan nostettu arvioita tavoitteiden toteutumisesta kolmessa ryhmässä; myönteisiä havaintoja, kehitettäviä asioita ja riskeinä painotetaan.

Lautakunta pyytää huomioimaan kertomuksessa ja liitteissä esiin nostetut huomiot ja suositukset.

Kiitän koko lautakunnan puolesta johtoa ja henkilökuntaa tekemästänne työstä Laukaan ja laukaalaisten hyväksi.

Helena Pihlajasaari, tarkastuslautakunnan pj.

2. Lautakunnan toiminta

Kuntalain 121 §:n perusteella Laukaan valtuusto on asettanut tarkastuslautakunnan vuosien 2021-2025 hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonserneissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Jäsen

Helena Pihlajasaari, puheenjohtaja
Kirsi Nieminen, varapuheenjohtaja
Tomi Koskela
Marko Hytönen
Marko Vestola

Varajäsen

Olavi Aapajärvi
Kauko Sinijärvi
Mia Korppi
Pentti Toivakka
Marjukka Kautto

Vastuullisena tilintarkastajana on 12.1.2024 alkaen toiminut Lilja Koskelo, JHT, HT. Hän on toiminut myös tarkastuslautakunnan sihteerinä. Kunnan tytäryhtiöissä vastuullisena tilintarkastajana on toiminut Tuomo Sirviö, HT. Teknisinä sihteereinä ovat toimineet Merja Niinen, Sanni-Alisa tiainen ja Jasper Rouvinen.

Tarkastuslautakunnan varapuheenjohtaja Kirsi Nieminen on Laukaan Vuokrakodit Oy:n hallituksen jäsen ja Jyväskylän Seudun joukkoliikennelautakunnan jäsen, eikä ole osallistunut vuoden 2024 arviointiin siltä osin, kun hän oli esteellinen.

Lautakunta on kokoontunut kauden aikana 11 kertaa kokoukseen ja pitänyt yhden iltakoulun työllisyysalueen asioista 28.10. Haastateltavina iltakoulussa olivat kunnanjohtaja Linda Leinonen ja palvelupäällikkö Arja Tirkkonen työllisyys- ja kotoutuspalveluista. Lautakunta tutustui paikan päällä kirkonkylän päiväkotiin ja Laukaan lukioon. Lautakunnan kuultavina arviointivuonna ovat olleet:

- Varhaiskasvatuksen johtaja Maria Kankkio
- Sivistysjohtaja Jussi Silpola
- Tekninen johtaja Janne Laiho
- Vs. tilapalvelujohtaja Anu Tammenoksa
- Lukion rehtori Jyri Pesonen
- Talous- ja henkilöstöjohtaja Eero Raittila
- sekä joulukuun yhteispalaverissa Linda Leinonen, Eero Raittila, Jasper Rouvinen, Jussi Silpola, Janne Laiho, Mari Holmstedt ja Sakari Suomala.

Vuoden 2025 aikana lautakunta tapasi:

- Laukaan Vesihuolto Oy, toimitusjohtaja Janne Laiho
- Laukaan vuokrakodit Oy, toimitusjohtaja Nina Hamdi
- Laukaan Kehitysyhtiö Oy toimitusjohtaja Sanna Jylänki
- Henkilöstön edustajat Minna Hallman, Jukka Lummelahti, Markku Jaakkola
- Tekninen johtaja Janne Laiho

Lisäksi Hirviareenan selvityksen yhteydessä lautakunta tapasi:

- Kunnanjohtaja Linda Leinonen
- Laukaan Kehitysyhtiö Oy toimitusjohtaja Sanna Jylänki
- Vs tilapalvelupäällikkö Anu Tammenoksa
- Rakennuttaja Pekka Mikkonen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajat osallistuivat edellisvuoden tapaan Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteistyöverkostoon, joka piti kokouksia ja seminaarin arviointivuonna 20.3, 11.4, 12.9 ja 11.12 ja vuonna 2025 29.1 ja 26.3. Verkosto seurasi edellisvuoden teeman, Liikkumisen edistymistä sekä kokosi uusien työllisyysalueiden, kuntien ja hyvinvointialueen Työllisyyden edistämisen yhdyspinnat- selvitystä sekä teki siitä liitteinä olevat havainnot.

Tarkastuslautakunta esittää kertomuksessaan asioita, joita se painottaa ja joihin se on paneutunut tarkemmin. Lautakunta perustaa tietonsa edellä mainittujen henkilöiden kuulemisten lisäksi talousarvioon ja tilinpäätökseen, sekä Hyvinvointikertomuksen vuosiraporttiin 2023, joka saatiin tiedoksi 8.5.2024. Lisäksi lautakunta seuraa kuntaan liittyvää julkista viestintää eri medioiden kautta. Tarkastuslautakunta nostaa esiin asioita,

joita se painottaa, antaa suosituksia sekä seuraa suositusten huomioimista päätöksenteossa ja toiminnassa. Kertomuksessa vältetään toistoa toimintakertomuksesta.

Tarkastuslautakunta tiedostaa, että toiminnan johtaminen ja päätöksenteko kuuluvat kunnanhallitukselle. Tarkastuslautakunta teetti Hirviareena-asiaan liittyvän Laukaan kunnan päätöksentekoon liittyvän tarkastuksen ja neuvonnan vuoden 2025 puolella.

3. Sidonnaisuusrekisteri

Kuntalain 121.1 §:n ja 5:n kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Lisäksi tilinpäätöksessä kohdassa Korruptio, lahjonnan torjunta ja ihmisoikeusasiat todetaan "esteellisyyksien ja sidonnaisuuksien merkitys ja huomiointi ovat siksi tärkeässä roolissa Laukaan kunnan päätöksenteossa".

Lautakunta pyysi päivitykset sidonnaisuusilmoitukseen kahdesti. Kaikki ilmoitusvelvolliset virkahenkilöt palauttivat päivitetyt ilmoitukset. Osa luottamushenkilöistä jätti päivityksen tekemättä. Lautakunta toimitti sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Suositus

Uusien valtuustoryhmien järjestäytyessä suositellaan asian ottamista esiin.

4. Vuoden 2023 arviointikertomuksen kysymyksiin saadut vastaukset sekä havaintojen ja suositusten huomioiminen

Kunnanvaltuusto käsitteli kokouksessaan 28.10 § 212 hallituksen vastaukset tarkastuslautakunnan esittämiin kysymyksiin eikä sillä ollut huomauttamista asiaan. Lautakunta kysyi talousarvion satunnaisista tuotoista. Vastauksena oli, että tuottojen suunnitelma oli mm. sotekiinteistöjen myynti, joka kuitenkin on siirretty toiminnallisista syistä vuosille 2025-2027.

Lautakunnan esiin nostamista muista asioista huomioitiin mm.

- 17.6.2024 §127 kunnanhallitus hyväksyi uudet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet.
- 9.12.2024 valtuusto hyväksyi Laukaan kuntakonsernin omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohjeen.
- Talousarvioon 2025 ja taloussuunnitelmaan 2026-2027 valtuusto omistajaohjauksena hyväksyi, että Laukaan Vesihuolto Oy:n on laadittava taloussuunnitelma, joka tähtää siihen, että yhtiöllä ei ole taseessa alijäämiä vuoden 2027 tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt saadut vastaukset kokouksessaan 4.11.2024 § 77 ja tyytynyt saatuihin selvityksiin.

5. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

5.1. Talouden kehitys

Laukaan kunnan talous oli alijääminen noin 2,7 miljoonaa euroa. Verotulot kasvoivat edellisestä vuodesta 2,4 milj. euroa eli noin 5,4 %. Vuonna 2023 verotulot olivat 44,3 milj. euroa ja 46,8 milj. euroa vuonna 2024. Valtionosuudet olivat vuonna 2023 20,7 milj. euroa ja 15,6 milj. euroa vuonna 2024 eli vähennys 5,6 milj. euroa eli 27 %.

Investointeja oli 4,6 milj. euroa ja henkilöstömenot kasvoivat edellisestä vuodesta 0,3 milj. euroa eli 0,7 % edellisestä vuodesta. Henkilöstön määrä henkilötyövuosina laskettaessa oli vuonna 2023 yhteensä 874 ja vuonna 2024 yhteensä 841 eli vähennystä 24 henkilöä. Vähennystä on tapahtunut kaikilla toimialoilla. Talousarvioon verrattuna toteutuneet henkilöstökulut alittivat 0,2 milj. euroa (toteuma 40,302 t euroa, talousarvio 40,529 t euroa) eli myös tätä kautta saatiin hieman säästöä.

Sote-Pela kiinteistöjen tasearvot Laukaan kunnan taseessa ovat saadun tiedon mukaan noin 19,7 milj. euroa. Näistä kiinteistöistä 2,5 milj. euroa on ARA-rajoitteisia, jotka tullaan siirtämään vuokrataloyhtiölle. Loput Sote-Pela kiinteistöt yhtiöitetään uuteen yhtiöön. Saadun tiedon mukaan tämänhetkinen arvio luovutusvoitosta on 3,7 milj. euroa, mikäli yhtiöittäminen tehdään apporttina. Taloussuunnitelmassa luovutusvoittoarvio on 5 milj. euroa eli tämä on arvioitu suunnitelmassa yläkanttiin.

5.2. Talouden tunnuslukujen kehitys

	Vertailu 2024		Vertailu 2023	
	Kunta	Konserni	Kunta	Konserni
Omavaraisuusaste, %	18,7	16,4	20,1	16,3
Kertynyt yli- jäämä/alijäämä, (M€)	-2,7	-8,4	0,10	-4,2
Lainakanta (M€)	110	135	110	139
Lainakanta/asukas, €	5.782	7.149	5.888	7.403
Investointien tulo- rahoitus, %	109,3	139,4	205,2	219,5
Kassan riittävyys (pv)	8	19	6	15
Vuosikate/poistot, %	64,2	85,8	138,3	144
Lainat ja vuokravastuut/asukas €	8.345	9.419	7.917	9.823
Laskennallinen lainanhoitokate	0,2	0,4	0,7	0,8

Laukaalla oli edellisen vuoden tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen taseessa ylijäämää 0,1 milj. euroa. Vuonna 2024 tuli alijäämää 2,7 milj. euroa ja vuoden 2024 alijäämä sekä mahdollisesti sen jälkeen tulevat alijäämät tulee kattaa **enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien**.

Talouden tasapainoon saamiseen tulee kiinnittää edelleen suurta huomiota.

Lautakunta kuuli talous- ja henkilöstöjohtajaa kokouksessaan.

Nettoinvestoinnit olivat vuonna 2024 yhteensä 4,4 milj. euroa (edellinen vuosi 5,1 milj. euroa).

Arviointivuonna kunnan ulkoiset toimintatuotot ovat pienentyneet 6,7 % eli 0,8 milj. euroa toimintakulut ovat kasvaneet 1,1 prosenttia eli 0,7 milj. euroa. Toimintakate on ollut vuonna 2023 -53,8 milj. euroa ja on vuonna 2024 -55,4 milj. euroa. Vuosikate on ollut heikkenevä vuodesta 2014 asti ja vuoden 2023 parantumisen jälkeen vuosikate on jälleen heikentynyt merkittävästi ollen 2024 yhteensä 4,9 milj. euroa.

Konsernitalouden merkitys kuntataloudessa on kasvanut, sillä konsernin tunnusluvuilla on merkitystä, kun määritellään kriisikuntakriteereitä.

Kuntalain mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitalinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä

edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

- 1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;
- 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;
- 3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;
- 4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Toimintakertomuksen mukaan kaksi kriisikuntakriteereistä täyttyi ja kaksi ei. Vuosikate suhteessa poistoihin on tarpeeksi vahva ja todennäköisesti lainakannan ja vuokravastuiden määrä verrattuna muihin kuntiin pysyy alle vaaditun. Koska mittarilla verrataan muihin kuntiin, vertailutieto saadaan vasta syksyllä. Talouden tilanne on kokonaisuudessaan haastava.

Konsernin tilikauden alijäämä on 1,5 milj. euroa. Edellisenä vuonna konsernin tulos on ollut ylijäämäinen 4,2 milj. euroa. Konserniyhtiöistä Laukaan Vesihuollon tulos on ollut tappiollinen 21.095 euroa, Laukaan Kehitysyhtiö Oy:n tulos on ollut myös tappiollinen 165.064 euroa ja Äänekosken ammatillisesta koulutuskuntayhtymästä on tullut konserniin plussaa 36.727 euroa. Jyväskylän koulutuskuntayhtymästä on tullut plussaa 28.880 euroa ja Keski-Suomen liitosta 21.015 euroa. Osakkuusyhteisö Jyvässeudun Liikenneturvallisuuskeskus Oy:n tuloksesta konsernin osuus tappiosta on 188.839 euroa ja vastaavasti osakkuusyhteisö Hirviareena Oy:n tappiosta konsernin osuus 119.465 euroa.

Vesihuoltolaki edellyttää kustannusvastaavuutta vesihuoltotoiminnassa. Lähtökohtana tulisi olla, että vesihuollosta aiheutuvat kustannukset (ylläpito-, saneeraus-, investointi- ja hallintokustannukset katetaan siitä kerättävillä maksuilla.

6. Konserniohjeistus ja kuntakonserneille annettujen tavoitteiden toteutuminen

Laukaan kuntakonserni muodostuu Laukaan kunnasta, Laukaan Vesihuolto Oy:stä (100%), Laukaan vuokrakodit Oy:stä (100%) ja Laukaan kehitysyhtiö Oy:stä (100%). Konsernitiinpäätökseen yhdistellään kuntakonsernin lisäksi kuntayhtymät peruspääoman mukaisessa suhteessa ja osakkuusyhteisöjen (omistusosuus 20% - 50%) omistusosuutta vastaava osuus voitosta/tappiosta. Tytäryhtiöiden toimintaa ohjaa konserniohjeet.

Valtuusto päätti 10.6.2024 § 22 perustaa Laukaan tekniset tukipalvelut Oy:n -nimisen osakeyhtiön. Laukaan tekniset tukipalvelut Oy on kunnan 100 %:sti omistama tytäryhtiö. Valtuusto päätti kokouksessaan 9.12.2024 § 50, että kunta siirtää teknisiä tukipalveluita koskevat kunnan ja kolmannen osapuolen sopimukset sekä sitoumukset sekä henkilöstön Laukaan tekniset tukipalvelut Oy:lle 1.4.2025 alkaen. Laukaan tekniset tukipalvelut Oy:lla ei ole liiketapahtumia vuoden 2024 aikana, joten sitä ei yhdistellä vuoden 2024 konsernitilinpäätökseen.

Konserniin kuuluvien yhteisöjen lisäksi Laukaan kunnalla on omistuksia yhtiöissä, jotka eivät kuulu Laukaan kuntakonserniin. Yli 20 % osakkuusyhteisöjä ovat Laukaan Linja-autoasemakiinteistö Oy ja Jyvässeudun Liikenneturvallisuuskeskus Oy.

Laukaan kunnan tytäryhtiö Laukaan Kehitysyhtiö Oy omistaa Hirviareena Oy:n osakeista 40 %. Näin ollen vuodenvaihteessa 2024 Hirviareena Oy on Laukaan kuntakonserniin kuuluva osakkuusyhteisö. Hirviareena Oy on mennyt konkurssiin tilikauden päättymisen jälkeen helmikuussa 2025. Hirviareena Oy:n osakekanta on kirjattu Laukaan Kehitysyhtiö Oy:n tilinpäätöksessä.

Laukaan kunta on vahvasti sidoksissa Laukaan asumispalvelusäätioon. Kunnalla on lisäksi pienomistuksia useissa eri yhtiöissä. Näistä toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävimpiä ovat:

- Laukaan Virastosydän Oy
- Jykia Oy
- Mustankorkea Oy
- Jyvässeudun puhdistamo Oy
- Midinvest Oy
- Sakupe Oy

Huomiot

Tilinpäätöksessä on selkeä selvitys konserniohjauksen järjestämisestä Laukaassa. Konserniohje on vuodelta 2018 ja sitä on täydennetty 2023 takaus- ja antolainapolitiikan sekä varainhankintapolitiikalla. Ohjetta on päivitetty vuonna 2024 ja valtuustolle tiedottamista on lisätty. Tytäryhtiöt raportoivat konsernijohtolle toiminnasta ja taloudesta talouden vuosikellon mukaisesti.

6.1. Laukaan Vesihuolto Oy

Laukaan Vesihuolto Oy:n vuoden 2024 tulos oli tappiollinen 21.095 euroa. Tappio on pienentynyt edellisestä vuodesta, mutta kumulatiivinen tappio on kasvanut edelleen. Tavoitteeseen yhtiö on asettanut, että kattaa alijäämät vuoteen 2027.

Laukaan
vesihuolto

Vesiasioista tiedottaminen on parantunut edellisestä vuodesta. Vesihuolto on alkanut julkaista tiedotuslehteä ja häiriötilanteita varten on otettu käyttöön tiedotusjärjestelmä. Verkoston paikkatietopalvelu ja mittareiden etäluenta ovat myös asiakkaiden avuksi. Etäluettavat mittarit ovat pääosin jo asennettu. Energiatehokkuus on kunnan strategian mukaisesti yhtiön kehittämisen keskiössä.

Havainto

Yhtiön vuodelle 2024 asettamat tavoitteet ovat alijäämää lukuun ottamatta hyvin saavutettu.

6.2. Laukaan Kehitysyhtiö Oy

Laukaan Kehitysyhtiön toiminnalliset tavoitteet ovat olleet toimia elinkeino-ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi ja laatia olennaisia omaisuuseriään koskevan riskiarvion ja siihen perustuvan suunnitelman riskien ja talouden hallinnasta ja toiminnan kehittämisestä.

Laukaan
kehitysyhtiö

Riskiarvio kerrotaan tehdyn ja talouden olevan hyvässä kunnossa. Elinkeino-ohjelman mittareille ilmoitetaan nousua mutta mittareista tai mitatuista tuloksista ei raportoida.

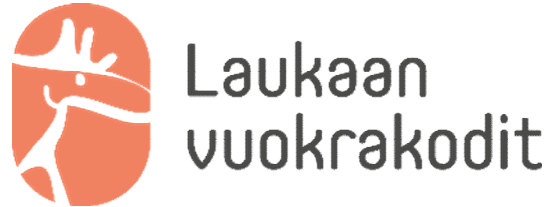
Arviointi

Laukaan kehitysyhtiön tavoitteille asetettua mittaristoa ei kuvailla ja raportointi on näin ollen hyvin yleisluontoista. Elinkeinopalvelujen alta löytyy raportointia, joka liittyy Kehitysyhtiön tehtäviin ja heiltä ostettuihin palveluihin.

Tarkastuslautakunta esitti jo viime vuonna, että viittaukset Laukaan kunnan Konserni-hallinnon elinkeinopalveluihin selventää lukijalle elinkeinoyhtiön tuloksia.

6.3. Laukaan Vuokrakodit Oy

Laukaan Vuokrakodit Oy:n tavoitteena oli vastata kunnan vuokra-asuntokysyntään taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti. 7 kohdennettua tavoitetta koskivat vuokrata-soa, käyttökatetta ja -astetta ja kohteiden kuntoa. Myös pitkän tähtäimen suunnitelma, uudistuotannon arviointi sekä hoitokatteeltaan heikoimpien kohteiden arviointi. Kohteiden myynneistä annetaan erillinen omistajaohjaus.

Arviointi

Tavoitteiden raportoidaan toteutuneen. Vuokrataso on pysynyt tavoitteissa eikä asutopulaa ole näkynyt julkisuudessa.

7. Henkilöstö

Henkilöstöä oli arviointivuoden 2024 lopussa yhteensä 896 henkeä sisältäen määräaikaiset. Sairauspoissaoloja oli 14.4 henkilötyövuotta kohden mikä on vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Hyvinvointikyselyn mukaan luottamus työyhteisöön ja esihenkilöihin vahvistui ja oli erinomainen arviointivuonna. Tyytyväisyys johtamistapaan nousi 0.1 % edellisestä vuodesta. Työpaikan suositteluprosentti oli 88.1 jossa oli nousua 2.3 % verrokkiryhmällä ollen 80.1 %. Kaiken kaikkiaan tulokset paranivat tai pysyivät ennallaan kautta linjan. Suurimmat parannukset olivat työhyvinvoinnissa ollen keskimäärin 0.1 %.

Henkilöstön haastatteluissa tuli esille hyvät suhteet johtoon mutta myös tasapainottamistyön kuormittavuus sekä yli 50 väkivaltailmoitusta vuodessa. Hyväksi koettiin, että Laukaassa järjestetään ja panostetaan MAPA-koulutukseen. Hyvinvointialueen ensimmäisinä vuosina tunnistettiin vielä siloja kunnan ja hyvinvointialueen kesken sosiaalisen työn ja opettamisen alueella.

Arvioinneissa merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista toiminnallisissa riskeissä kuitenkin arvioidaan henkilöstöriskinä:

Poliittisen ilmapiirin heikkeneminen ja luottamuksen mureneminen viranhaltijoiden ja päättäjien välillä voi haitata kunnan toimintaa ja siihen liittyy useita toiminnallisia riskejä. Päätöksenteko hidastuu, työilmapiiri heikkenee ja palveluiden laatu voi kärsiä. Pitkäjänteinen kehitystyö vaikeutuu, ja kunta-laisten sekä sidosryhmien luottamus hallintoon voi murentua. Työmotivaatio voi laskea, jos asiantuntemusta ei arvosteta tai päätöksenteko koetaan epävarmaksi, mikä voi johtaa avainhenkilöiden lähtöön. Tämä puolestaan kasvattaa rekrytointihaasteita ja osaamisvajetta. Samalla hallinnon sisäiset jännitteet voivat lisätä valituksia ja kanteluja, mikä kuormittaa hallintoa, lisää oikeudellisia ja hallinnollisia kustannuksia sekä vie resursseja varsinaisesta palvelutuotannosta. Ilmapiirin heikentyessä riskinä on myös poukkoileva

päätöksenteko ja hankkeiden viivästyminen, mikä voi heikentää kunnan elinvoimaa ja luoda epävarmuutta tulevaisuuden kehitykselle.

Suositus

Henkilöstön saatavuuden varmistaminen ja luottamuksen ilmapiirin kasvattaminen päättäjien ja virkamiesten kesken on valtuustokauden yksi tärkeimmistä tavoitteista.

8. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

8.1. Konsernihallinto

Konsernihallinto koostuu hallintopalveluista, talous- ja henkilöstöpalveluista sekä elinkeinopalveluista.

8.1.1. Merkittäviä toimintoja/muutoksia konsernihallinnossa:

Merkittävä toimintaa ohjaava päätös hallintopalveluissa oli arviointivuonna Laukaan kunnan teknisten tukipalvelujen yhtiöittäminen ja liiketoimintakauppa. Yhtiö perustettiin lokakuussa 2024 ja toiminta alkoi 1.4.2025. Hallintopalveluissa tapahtui henkilömuutoksia, jotka kuormittivat henkilöstöä. Maaseutuhallinnossa laadittiin uusi yhteistyösopimus, kun vuoden 2025 alusta siihen liittyivät Jämsä, Keuruu, Multia ja Petäjävesi.

Elinkeinopalveluissa yritysysteistyö heijastui Kuntabarometrin tuloksiin, jossa vastausaktiivisuus oli Suomen kolmanneksi korkein. Samoin keskiarvot kaikilla elinkeinopolitiikan osa-alueilla nousivat edelliseen tutkimukseen verrattuna. Elinkeinojen kehittämisen hankesalkun kokonaisarvo oli 1.222.000 €, josta vuodelle 2024 kohdentui 379.000 €.

Vuodesta 2021 Laukaa oli mukana työllisyyspalvelujen kokeilussa yhdessä Jyväskylän, Äänekosken ja Muuramen kanssa mutta työllisyyspalvelujen siirryttyä kunnille 1.1.2025 Laukaa liittyi mukaan pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen. Samaan tahtiin kotoutumislain uudistus kytkeytyi TE-palvelujen uudistukseen, jossa kuntien on tarjottava kokoutumispalveluja myös muille, kuin työnhakijoille. Keski-Suomen tarkastuslautakuntien puheenjohtajat seurasivat työllisyysalueuudistusta ja antoivat asiasta liitteessä olevan selvityksen.

Maankäytön alueella hyväksyttiin keväällä Pitkän aikavälin maankäytön rakennemalli Liekki.

Havainnot

Konsernihallinnon tulosityksikön taloudelliset tavoitteet toteutuivat.

Talous- ja henkilöstöpalvelujen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin täydellisesti tai pieneltä osin osittain tai ei ollut mitattu arviointivuonna. Hyvinvointikyselyn tulokset olivat nousseet kauttaaltaan edelliseen vuoteen verrattuna. Talouden tasapainottamisen tavoitteissa pysyttiin.

Elinkeinopalvelujen tavoitteet raportoidaan toteutuneen. Mitattavia tavoitteita ovat olleet Kuntabarometrin tulokset, jotka ovat vastaajamäärässä ja arvosanassa nousseet edellisestä vuonna 2022 mitatusta. Mitattu on myös yritysten yhteisöllisyyttä kyselyssä, jossa 30:ssä vastauksessa yli puolessa koetaan kuuluvansa yhteisöön ja kolme neljästä haluaisi kuulua.

Kunnan kannalta mitattavaa voisi olla yritysten nettomääräinen kasvu, joka oli arviointivuonna korkeampi kuin viimeisten kymmenen vuoden aikajanalla ja yhteisövero, jossa jäätin budjetoidusta, sen ollessa 2,2 milj. €.

8.2. Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluihin kuuluvat varhaiskasvatus, perusopetus, lukio, kirjasto, kansalaisopisto, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalvelut sekä Hype, lasten ja nuorten perhekeskus. Henkilöstösuunnitelmassa todetaan, että esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ei ole saatu täytettyä kaikkia paikkoja vakinaisesti, vaan ne on täytetty määräajaisesti ei-kelpoisella henkilöstöllä, mikä poikkeaa suunnitellusta.

Perusopetuksessa oli arviointivuoden syyskuussa 50 oppilasta vähemmän kuin edellisenä vuonna. Määräaikaisen henkilöstön määrä ylittyi suunnitellusta ollen kuitenkin alempi edellistä vuotta. Lisäys johtui erityisesti koulunkäynninohjaajien ja erityisopetuksen järjestämiseksi.

Lukiossa oppimisen tuen, erityisopetuksen ja opinto-ohjauksen tuen kasvuun saatiin ulkopuolista tukea.

Kulttuuripalvelujen raportoidaan kehittyvän merkittävästi syksyllä 2023 hyväksytyn kulttuuriohjelman myötä.

Talouden tasapainottamistoimien johdosta nuorten työpajatoiminta pieneni merkittävästi Vattipajan lakkauttamisen myötä ja nuorten starttitoiminta siirtyi osaksi työllisyyspalveluita vuoden 2025 alusta. Arviointivuosi oli Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen tulossyksikön viimeinen toimintavuosi.

Multamäen leirikeskuksen lasten leirit keskitettiin kesäkuulle. Multamäen käyttöpäiviä oli yhteensä 237 päivää.

Taloudellisissa tavoitteissa Sivistyspalvelujen toimintakate ylittyi 275.100 € talousarviosta.

Havainnot

Varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain. Sähköisen järjestelmän uudistaminen ja käyttöönotto siirtyivät vuodelle 2025, Työhyvinvointikyselyn tulokset olivat parempia kuin edellisen kyselyn. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle raportoidaan toteutetun itsearviointikysely Valssi-järjestelmän avulla, jonka kohteena oli liikuntakasvatuksen toteuttaminen. Tuloksia ei raportoida.

Perusopetuksen palveluverkko toimeenpantiin suunnitelman mukaan ja seuranta jatketaan. Suunniteltu kouluterveyskysely toteutettiin mutta tuloksia ei raportoida. Tavoitteissa oli kunnianhimoisesti peruskoulun päättäneiden sijoittuminen 100 % toiselle asteelle. Tuloksia ei raportoida. Työhyvinvointikyselyn tulokset paremmat kuin edelliset.

Lukion Oppimisen tuen ja ohjauksen toimintamallin kehittäminen onnistui ulkopuolisella rahoituksella merkittävästi ja sillä rakennettiin osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukevaa oppimiskulttuuria lukiossa.

Opetussuunnitelman mukaisten opintokokonaisuuksien kehittäminen työelämän osaamisvaatimuksien nopeaan muutokseen toteutui ulkopuolisella rahoituksella sekä yliopiston osaamisverkostolla.

Tavoite kurssitarjonnan monipuolistamisesta toteutui osittain resurssien vähyden vuoksi.

Kouluyhteisön lämmينhenkisyiden ja kannustavuuden palaute opiskelijoilta on vuodelta 2023 ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselystä 2024 ja palaute on hyvää.

Työyhteisö on rohkaiseva, myönteinen ja työntekijöitä arvostava -tavoite saavutettiin työhyvinvointikyselyn antaessa loistavat arvosanat!

Kansalaisopiston asiakaskyselyn tuloksia hyödynnettiin kurssitarjonnassa mutta opetustuntimäärän leikkaukset vähensivät kurssitarjontaa.

Hyvinvoiva, ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö -tavoite raportoidaan toteutuneen täysin.

Kirjastopalveluissa pääkirjaston remontti toteutui pääosin 12/2024 mennessä ja omatoimitilat saatiin asiakaskäyttöön 1/2025. Selvitys toimivasta jatkosta Sarastus-kirjastoauton toiminnoille toteutui.

Vapaa-aikapalvelujen tavoitteista sähköiset palvelut, järjestö- ja yritysyhteistyö, viestintä, palautteen kerääminen ja asukkaiden osallistaminen toteutuivat osittain. Liikuntapalvelut toimivat sähköisesti, viestintä on monipuolistunut, palautteen määrä on lisääntynyt ja talouden seuranta on lisätty. Hyvinvoivat työntekijät -tavoite on toteutunut osittain.

Hypen hallinnollisen uudelleenorganisoinnin tavoite toteutui täysin. Työntekijöillä ja kuntalaisilla on riittävästi tietoa ennaltaehkäisevistä palveluista – tavoite toteutui.

8.3. Tekniset palvelut

Tekninen palvelualue käsittää viisi tulosityksikköä, joista neljä kuuluu teknisen lautakunnan toimialaan. Näitä ovat hallinto-, suunnittelu- ja paikkatietopalvelut, yhdyskuntatekniset palvelut, tilapalvelut sekä ruoka- ja puhtauspalvelut. Lupa- ja valvontalautakunnan toimiala käsittää ympäristövalvonnan tulosityksikön. Lupa- ja valvontalautakunta hoitaa vastuukuntaperiaatteella ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan myös Hankasalmen kunnan alueella. Ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtävissä Laukaa ja Konnevesi muodostavat yhteistoiminta-alueen, jossa Laukaa on vastuukuntana.

Hallinto ja talous -tulosityksikön vastuualueeseen kuuluvat usean kunnan yhteistyönä hoidettavat viranomaistehtävät ja toiminnot joukkoliikenteen ja jätehuollon alueella. Elyn ja kunnan yhteiset liikenneväylähankkeet ovat MAL-sopimuksen kautta rahoitettavia. Uusia vesihuoltohankkeita suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä vesihuoltoyhtiön kanssa. Lokakuussa hallinto- ja talouspäällikkö siirtyi sijaistamaan hallintojohtajan virkaa. Yhdyskuntatekniikan sihteerin hoiti hänen sijaisuutensa oman työnsä ohella.

Yhdyskuntatekniset palvelut vastaavat kunnan infran rakentamisesta. Se vastaa myös kunnan hulevesiverkostosta sekä rakentaa ja saneeraa kunnallistekniikkaa Laukaan Vesi- huolto Oy:lle. Tehtyjen työjärjestelyjen johdosta kesätyöntekijöiden määrää pystyttiin vähentämään.

Tilapalvelun keskeisimmät tavoitteet saavutettiin. Aikataulut toteutuivat ja kustannusennusteet alitettiin 11 %. Olosuhdepoikkeamailmoituksia oli vähäinen määrä ja käyttäjille suunnattu asiakastytyväisyyskyselyn tulos oli erittäin korkea. Rakentamisen ja tilahallinnon tulospaikalla valmistauduttiin vuonna 2025 tapahtuvaan teknisten tukipalveluiden yhtiöittämiseen ja palvelutuotantosopimusten valmisteluun. Kiinteistöjen myyntiä jatkettiin ja myyntituloa saatiin 97.000 €. Operaattoriyhtiö Hirviareenalle edelleen- vuokrauksesta vastasi tilapalvelu. Operaattoriyhtiön konkurssin myötä tilapalvelulle kirjautui luottotappiota 158 700 € Talouden tasapainottamistoimenpiteinä tilapalvelun

täyttämättä olleiden virkojen palkkavaraus poistettiin eikä avoinna olleita virkoja ja toimia täytetty.

Ruoka- ja puhtauspalveluissa uuden ruokapalvelukeskuksen hankesuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa. Hävikkiruuan vähentämiseksi pyritään löytämään ratkaisuja ja hävikkiruuan hyödyntämisessä tehdään yhteistyötä Väentuvan kanssa. Puhtauspalveluissa siivottavista neliöistä oman työn osuus on 76 % ostopalvelujen ollessa 24 %. Työvoiman saatavuus on ollut haasteellista.

Ympäristövalvonnan tulosalueella rakennusvalvonnassa myönnettiin rakennuslupia 14 % vähemmän kuin edellisenä vuonna ollen 101 kpl. Ympäristönsuojelu on siirtynyt sähköisiin raportointi- ja kirjanpitojärjestelmiin. Ilmasto- ja energiatyön ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana 2 kertaa. Ympäristöterveydenhuollossa elintarvikevalvonnassa päästiin noin 88 prosenttiin oman riskiarvion mukaisesta valvontatarpeesta.

Teknisen palvelualueen toiminnallisten tavoitteiden raportoidaan pääasiallisesti toteutuneen. Ruokapalvelukeskuksen hankesuunnitelmasta kuitenkin valitettiin, joten siltä osin tavoite ei toteutunut.

Taloudelliset tavoitteet toteutuivat hyvin. Koko palvelualueen toimintakate oli 688.000 € parempi kuin talousarviossa. Arviointivuoden aikana ei investointeihin tehty talousarviomuutoksia vaan investointiohjelma saatiin tehtyä talousarvion puitteissa.

Haarlan sellutehtaan jäljiltä jääneen Lievestuoreen Laajalahdessa olevan O-kuitujätteen maisemointihanke on keskeytynyt Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen johdosta. Muutoshakemuksen käsittely AVI:ssa on päättynyt 31.10.2023 hakijoiden vedettyä hakemus pois käsittelystä kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti. Tarkastuslautakunta toteaa, että asia olisi ollut hyvä saattaa valmisteluun ennen lopullista päätöksentekoa ja näin olisi voitu arvioida päätöksen vaikutuksia etukäteen. Maisemoinnin loppuun saattaminen ja mahdollisella pinnoitteiden uudelleen sijoittamisella on merkittäviä kustannusvaikutuksia. Keski-Suomen ELY valvontaviranomaisena on antanut 25.11.2024 kehotuksen, jonka mukaan pintarakenteet tulee toteuttaa voimassa olevan luvan mukaisilla materiaaleilla 30.11.2025 mennessä niillä alueilla, joilla pintarakenteita ei vielä ole ja samaan määräaikaan tulee esittää suunnitelma, miten ne alueet, joilla pintarakenteet on toteutettu luvantaisilla materiaaleilla, saatetaan luvan mukaiseen tilaan.

Huomiot

Vuoden 2025 taloussuunnitelmassa on varattuna 500 000 € massa-altaiden kunnostushankkeen jatkamiseksi. ELY-keskuksen rahoituksesta ei ole tietoa, joka lisää epävarmuutta talouden sopeutustoimiin. Hyvä ei ole myöskään se, että altaat ovat olleet koko ajan osittain peittämättä.

9. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnassa. Konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä ja kunnan konserniyhtiöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat näiden yhtiöiden hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. Laukaan kunnan tytäryhtiöiden valvonta on järjestetty Controller-järjestelmän kautta. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 2021 ja sisäisen valvonnan ohjeen 17.6.2024 § 127. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Tilinpäätöksessä kunnan ja kuntakonsernin toimintakertomuksissa kuvataan riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toimintaan vaikuttavia tekijöitä sekä keskeisiä johtopäätöksiä kattavasti.

Huomiot

Vuonna 2021 Laukaan kunta päätti hankkia ja ottaa käyttöön anonyymin ilmoituskanavan eli niin sanotun Whistleblowing-kanavan. Kanavan käyttöönotto toteutui vuoden 2024 aikana ja se edistää eettisen toimintakulttuurin toteutumista ja valvontaa.

10. Laukaan kunnan päätöksentekoon liittyvä tarkastus- ja neuvontatyö Hirviareena-asiassa

Tarkastuslautakunta tilasi Hirviareena-asiasta tarkastus- ja neuvontatyön BDO Oy:lta. Kannanottoa pyydettiin kunnan päätöksenteon laillisuudesta sekä kunnan toimielinten toimivallasta hankkeessa.

Huomiot

Tarkastuslautakunta toteaa, että BDO Oy on arvioinut Laukaan kunnan päätöksenteon lainmukaisuutta Hirviareenan hallihankkeessa kuntalain, hankintalain sekä Laukaan kunnan hallintosäännön perusteella. Arvioinnissa ei havaittu selkeitä lainvastaisuuksia eikä esteellisyyksiä. Kunnanvaltuuston päätöksentekovalta on arvioitu toteutuneen asianmukaisesti, eikä hankkeen taloudellisia sitoumuksia ole ylitetty valtuuston hyväksymistä reunaehdoista poiketen.

Laukaan Kehitysyhtiön Oy:n tilintarkastuksen toimittanut Tuomo Sirviö HT, toteaa puhelinhaastattelussa tarkastaneensa Laukaan Kehitysyhtiön tilit ja todennut niiden täyttävän lakisääteiset vaatimukset eikä Hirviareena-asiaan liittyen löytynyt epäselvyyksiä.

Tarkastuslautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että jatkossa taloudellisesti merkittävien hankkeiden valmistelussa on syytä korostaa avoimuutta, riskienhallintaa ja sopimusten tarkkuutta, jotta päätöksenteon läpinäkyvyys ja kunnan oikeusvarmuus vahvistuvat.

11. Arviointien yhteenveto ja kehittämisehdotukset

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kehittää talouden seurannalla ja vaikuttavuusarviointilla Laukaan kunnan toimintaa.

Tarkastuslautakunta on käynyt läpi keskeiset Laukaan kunnan toimintavuotta 2024 kuvaavat asiakirjat ja tilintarkastusasiakirjat sekä kuullut asiantuntijoita arviointityön tueksi. Lautakunta teetti myös Hirviareena-asiasta lakiapuna Laukaan kunnan päätöksentekoon liittyvän tarkastus ja neuvonta – työn.

Tarkastuslautakunta katsoo, että tilinpäätös antaa kokonaisuutena arvioiden riittävät tiedot Laukaan kunnan toiminnasta, taloudesta ja tavoitteiden toteutumisesta tilikaudelta 1.1.2024-31.12.2024.

Laukaan kunnan taseessa 31.12.2024 on kertyneitä alijäämiä 2.645.357,08 euroa (140 euroa/asukas) ja kuntakonsernin taseessa kertyneitä alijäämiä 5,7 miljoonaa euroa (300 euroa/asukas). Kunnalle muodostuu vuoden 2024 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen lakisääteinen velvollisuus alijäämien kattamiseen vuoteen 2029 mennessä.

Valtuusto on hyväksynyt talouden tasapainottamisohjelman kokouksessaan 25.9.2023 § 37. Tasapainottamistoimenpiteet jakautuvat vuosille 2024 - 2026.

Vuoden 2025 talousarvion laadinnan yhteydessä esitettiin taloussuunnitelma vuoteen 2027 saakka.

Taloussuunnitelma tullaan päivittämään talousarvion 2026 laadinnan yhteydessä.

Myönteisiä huomioita

Talouden sopeutusohjelma on toteutunut arviointivuonna. Sitoutuneisuus sopeutusohjelmaan on ollut kiitettävää.

Kehitettävää

Yhteistyön ja luottamuksen ilmapiiri luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kesken

Riskejä

Tasapainotustyön riittävyys ja tulojen toteutuminen

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että se kysyisi kunnanhallitukselta:

- Onko säästötoimenpiteillä vaikutusta kuntastrategian toteutumiseen ja jos on, niin mihin osa-alueisiin?

12. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle tämän arviointikertomuksen arvioinaan vuoden 2024 toiminnasta. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan sitovat toiminnalliset tavoitteet on saavutettu kokonaisuutena riittävän hyvin ja kunta on toiminut strategian mukaisesti.

Allekirjoitukset

Laukaa 5.5.2025

Helena Pihlajasaari	puheenjohtaja
Kirsi Nieminen	varapuheenjohtaja
Marko Hytönen	
Tomi Koskela	
Marko Vestola	

Liite 1: Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi – Työllisyyden edistämisen yhdyspinnat

Liite 2: Tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi – liikuntaneuvonta

TARKASTUSLAUTAKUNTIEN YHTEINEN ARVIOINTI – TYÖLLISYYDEN EDISTÄMISEN YHDYSPINNAT

E-palvelut ovat siirtyneet kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen. Keski-Suomessa on kolme työllisyysaluetta, joiden vastuukuntina toimivat Äänekosken (13 kuntaa), Jyväskylän (2 kuntaa) ja Jämsän (8 kuntaa) kaupungit.

1.1.2025 alkaen kunnilla on myös kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä. Kunta vastaa sekä työttöminä työnhakijoina että työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisen edistämisestä. Työnhakijoina olevien kotoutujien palvelut järjestetään työllisyysalueella. Työvoiman ulkopuolella olevien palvelujen järjestämisestä vastaa kunta, joka voi päättää mihin palvelut hallinnollisesti sijoittuvat ja miten ne organisoidaan.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP) korvataan 1.1.2025 lailla työllistymisen monialaisesta edistämisestä (TYM).

Uudistukset edellyttävät yhteistyötä erityisesti elinkeino-, työllisyys- ja koulutuspalvelujen sekä hyvinvointialueen palvelujen kesken.

Arviointi on toteutettu niin, että työllisyysalueiden vastuuhenkilöitä on kuultu syksyllä 2024 ja heille on lähetetty vuoden 2025 alkupuolella kysely keskeisistä yhteistyön järjestämiseen liittyvistä teemoista.

Keski-Suomen hyvinvointialueen strateginen tavoite on, että asukkaiden hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat. Tavoitteen toteutumista arvioidaan siitä näkökulmasta, miten kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät ovat muuttuneet ja miten palvelun saatavuus on kehittynyt. Työllisyysalueiden näkökulmasta kuntouttavan työtoiminnan palveluissa onnistuminen on tärkeää työllisyyden edistämistä, vaikka vuoden 2025 alusta alkaen palveluissa olevien määrä ei enää vähennä kuntien työttömyysturvamaksujen osuutta.

Työttömien terveystarkastukset parantavat palvelutarpeen arviointia ja työllistymistä. Terveystarkastusten toteuttaminen vaikuttaa myös hyvinvointialueen saamaan rahoitukseen HYTE-kertoimen kautta. Arvioinnissa on selvitetty työttömien terveystarkastusten toteutumista ja ennakoituja vaikutuksia työllistymiseen.

Seuraavassa taulukossa on työllisyysalueille osoitetut määrärahat ja työllisyyden edistämiseksi asetetut talousarviotavoitteet vuodelle 2025.

Työllisyysalue	Määräraha, M€	Talousarviotavoitteet
Pohjoinen (Äänekoski)	7,8	Asiakastavoite: Työ ja tekijä kohtaavat • Työttömyysaste • Virta 3 kk työttömyyteen ja asiakaspalautekysely työnantajille ja työnhakijoille (KEHA-keskuksen kysely) Palvelutavoite: Palvelut ovat oikea-aikaisia ja kohdennettuja sekä prosessit ja rakenteet ovat suorituskykyisiä • Status 3 kk palveluiden päättymisen jälkeen

		• Henkilöstötavoite: Osaava ja kehittyvä henkilöstö. Tavoitteena on jatkuvasti oppiva ja asiantunteva henkilöstö, joka on motivoitunut ja sitoutunut tehtäväänsä • Henkilöstökysely • Kehitys- ja osaamiskeskustelu • Henkilöstö lähtöseuranta (pulssi-kysely) • Taloustavoite: Resurssit on mitoitettu oikein suhteessa lakisääteiseen tehtävään ja talous on tasapainossa. Tiedolla johtaminen ohjaa toimintaa. • Budjettiseuranta kuukausittain • Suunnitelmavelka • Asiakasmäärä • Avoimien työpaikkojen määrä • Ehdokasasettelujen määrä • Kuntakohtainen työttömyysturvakulu.
Keskinen (Jyväskylä)	28,2	• Nuorten työllistymiseen ja koulutukseen ohjaamiseen panostetaan, työttömyysaste laskee, työttömyyden kesto lyhenee, palveluiden piirissä olevien asiakkaiden määrä kasvaa suhteessa työttömien työnhakijoiden määrään, pitkäaikaistyöttömyys laskee
Eteläinen (Jämsä)	4,6	• Asetetut tavoitteet liittyvät lähinnä lakisääteisen palvelun tuottamiseen. Työllisyysalueen toimintaa ja taloutta kehitetään tiiviissä yhteistyössä työllisyysalueen kuntien kanssa. Uudistuksen valtakunnallisten tavoitteiden ja kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti työllisyysalueen toimintaa ja palveluita kehitetään vastaamaan tehokkaasti ja vaikuttavasti paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin. Työllisyysalue tuottaa saavutettavaa lähipalvelua, kotoutumiskoulutusten jonot lyhenevät, maksatuksen käsittelyjonot puretaan ja maksatuksen aikatavoitteet toteutuvat.

Arvioinnin aineisto

Tarkastuslautakuntien puheenjohtajien ja viranhaltijoiden sekä hyvinvointialueen ja työllisyysalueiden vastuuvastuujohdajien yhteisen seminaarin 12.9.2024 pohjalta on suunniteltu arvioinnin toteutusta. Seminaarissa on kuultu hyvinvointialueen vastuujohdajien esityksiä kuntouttavaan työtoimintaan ja työttömien terveystarkastuksiin liittyen.

Tarkastuslautakuntien puheenjohtajien kokouksessa 11.12.2024 on päätetty toteuttaa alkuvuodesta 2025 kysely työllisyysalueiden aloitukseen liittyen. Keski-Suomen tarkastuslautakuntien lähettämään Forms-kyselyyn kunnille on vastannut 13 kuntaa: Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kannonkoski, Keuruu, Kyyjärvi, Laukaa, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Toivakka ja Äänekoski. Kaikkien kolmen työllisyysalueen johtajat ovat vastanneet työllisyysalueen aloitukseen liittyvään Forms-kyselyyn.

Keväällä arvioinnin aineistoa on täydennetty hyvinvointialueelta saatujen tietojen perusteella. Kokouksessa 26.3.2024 on kuultu myös liikuntaneuvonnasta, joka liittyy edellisen vuoden arvioinnin seurantaan liikkumisen edistämisestä.

Arviointikysymykset

- Miten kuntouttava työtoiminta on toteutunut ja mitkä ovat esille nostetut kehittämis ehdotukset kyselyiden perusteella?
- Miten työttömien terveystarkastukset ovat toteutuneet ja mitkä ovat esille nostetut kehittämis ehdotukset kyselyiden perusteella?
- Mitä haasteita työllisyysalueiden aloitukseen on liittynyt?

Arvioinnin toteuttaminen ja tulokset

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on hyvinvointialueen järjestämää aikuisten sosiaalipalvelua, joka perustuu lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta (189/ 2001 ja 399/202) ja sosiaali-huoltolakiin (1301/2014). Kuntouttavalla työtoiminnalla tarkoitetaan palvelua, jonka tarkoituksena on parantaa henkilön elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle (Sosiaalihuoltolaki 14 §).

Keski-Suomen hyvinvointialueella palvelua on toteutettu vuonna 2024 omana toimintana (25,9 %), ostopalveluna (67 %) ja yhteistyösopimusten kautta kunnissa (7,1 %). Vuonna 2024 ostopalveluihin budjetoitiin 3,2 miljoonaa euroa ja toteuma oli 4,1 miljoonaa euroa. Palveluntuottajia kuntouttavassa työtoiminnassa on yhteensä noin 60. Kuntouttavaa työtoimintaa ostetaan tarpeen mukaan hankintasopimusten mukaisilta yhdistyksiltä.

Hyvinvointialueen strateginen tavoite on, että keskisuomalaisten hyvinvointi- ja terveys-erot kaventuvat, jota mitataan mm. kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärällä ja sen kasvulla. Tavoitetaso on 1 650 asiakasta kuukaudessa ja vuoden 2024 toteuma on 1 672. Ostopalveluun on ollut jonoa ainoastaan Jyväskylässä 1 kuukaudesta 5 kuukauteen.

Vuonna 2024 hyvinvointialueen oman kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä on ollut 346 asiakasta. Kuntouttavan työtoiminnan yksiköissä ja ryhmämuotoisessa toiminnassa on työskennellyt 22 kuntouttavan työtoiminnan ohjaajaa. Kuntouttavan työtoiminnan jaksojen sisältö koostuu muun muassa seuraavista työllistymistä edistävästä asioista:

- omien voimavarojen, vahvuuksien ja osaamisalueiden kartoittamiseen ja tunnistamiseen,
- oman terveydentilan ja hyvinvoinnin lisäämiseen,
- sosiaaliseen vahvistumiseen,
- konkreettisten tavoitteiden luomiseen ja niissä etenemiseen,
- työelämän sääntöihin tutustumiseen ja opetteluun,
- työnhaku- ja koulutushaussa tarvittavien asiakirjojen teossa auttamiseen.

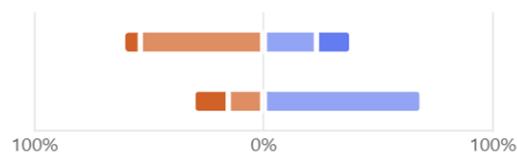
Hyvinvointialue järjestää myös sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta, joita ei tässä käsitellä.

Kunnilta pyydettiin näkemystä siitä, miten yhteistyö hyvinvointialueen kanssa sujuu kuntouttavassa työtoiminnassa. Kyselyn perusteella yhteistyö kuntouttavassa työtoiminnassa toimii melko huonosti (69,2 % vastaajista) ja melko tai erittäin hyvin (30,8 % vastaajista).

● Erittäin hyvin ● Melko hyvin ● Melko huonosti ● Erittäin huonosti

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa työttömien terveystarkastusten osalta toimii

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa kuntouttavassa työtoiminnassa toimii

Kuntakyselyn mukaan kuntouttavaa työtoimintaa pidetään tärkeänä työllistymistä edistävänä palveluna ja palvelun paikkoja toivotaan enemmän. Toisaalta tuodaan esille, että

kunnan kannalta kuntouttava työtoiminta ei enää ole suoraan työllisyyttä edistävä palvelu, vaan yhä selvemmin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu (sosiaalinen kuntoutus).

Havainto: Kyselyn perusteella kuntouttavan työtoiminnan palvelusta ei ole kunnan näkökulmasta ollut riittävästi siirtymiä avoimille työmarkkinoille. Kuntouttavan työtoiminnan toivottaisiin oleva entistä yksilöidymppää ja tavoitteellisempaa ja että myös kuntouttavalla työtoiminnalla voidaan edistää vastaamista nopeasti muuttuvan työelämän osamistarpeisiin entistä nopeammin. Tärkeänä pidetään oikea-aikaista ohjautumista tarpeen mukaiseen palveluun.

Havainto: Jatkopalvelut kuntouttavan työtoiminnan jälkeen ovat tärkeitä.

Työllisyysalueita on kyselyssä pyydetty arvioimaan, kuinka paljon työllisyysalueen asiakkaisissa on arviolta henkilöitä, jotka eivät enää kuntoudu työmarkkinoille vaan tarvitsisivat muuta palvelua tai eläkepäätöksen. Eteläisellä työllisyysalueella noin puolet (50 %) pitkäaikaistyöttömistä ei arvioin mukaan enää kuntoudu yleisille työmarkkinoille, pohjoisella työllisyysalueella noin 30 prosenttia työttömistä työnhakijoista ja keskisellä työllisyysalueella noin 7–10 prosenttia. Osa-aikatyön vastaanottamisen vaikeutuminen on riskitilassa tämän tilanteen kanssa. Mikäli työkykyä ei ole kokopäiväiseen työhön tulisi voida tehdä työtä työkyvyn mukaan.

Havainto: Haasteena on, että työttömissä työnhakijoissa on edelleen henkilöitä, jotka eivät kuntoudu yleisille työmarkkinoille, mikä lisää kuntien työttömyysturvamaksuja.

Työttömien työnhakijoiden terveystarkastukset

Kuntien mielestä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa toimii työttömien terveystarkastusten osalta melko tai erittäin hyvin (61,5 %) ja melko tai erittäin huonosti (38,5 %). Terveystarkastusten toteutuminen vaikuttaa hyvinvointialueen HYTE-rahoitusosuuteen (yksi prosessi-indikaattori).

Kunnille tehdyn kyselyn ja hyvinvointialueen asiantuntijoiden kuulemisen perusteella hyvinvointialue on kehittänyt työttömien terveystarkastusta vuoden 2024 aikana, jonka vuoksi toiminnalla on hyvä pohja. Lisäksi hyvinvointialue on resursoinut työttömien terveystarkastuksiin omaa henkilöstöä. Työttömien terveystarkastuksiin on otettu käyttöön keskitetty malli työllisyysalueiden mukaisesti. Työllisyysalueille nimetyt hoitajat toteuttavat terveystarkastuksia, ja ovat osa Työkyvyn tuen tiimejä. Syksyllä 2024 on hyvinvointialueen toimintaa muutettu niin, että työllisyyspalveluista ohjataan asiakas täyttämään hyvinvointialueen verkkosivuilla oleva sähköinen esitietolomake, jonka myötä asiakkaan työllisyysalueelle nimetty hoitaja ottaa asiakkaaseen yhteyttä.

Yhteistyökäytäntöjä sosiaalipalveluiden, kuntoutuspalveluiden, työllisyyspalveluiden sekä KELA:n kanssa on vahvistettu. Digitarkastusten osuus on ollut 17 prosenttia vuonna 2024 ja osuutta on tarkoitus kasvattaa. Kehittämistoimenpiteet alkavat vaikuttaa terveystarkastusten tehostumisena. Tilastoinnin puutteita tulee kuitenkin edelleen korjata. Vuoden 2023 tilastointi on ollut epäluotettavaa ja tätä on vuoden 2024 aikana korjattu.

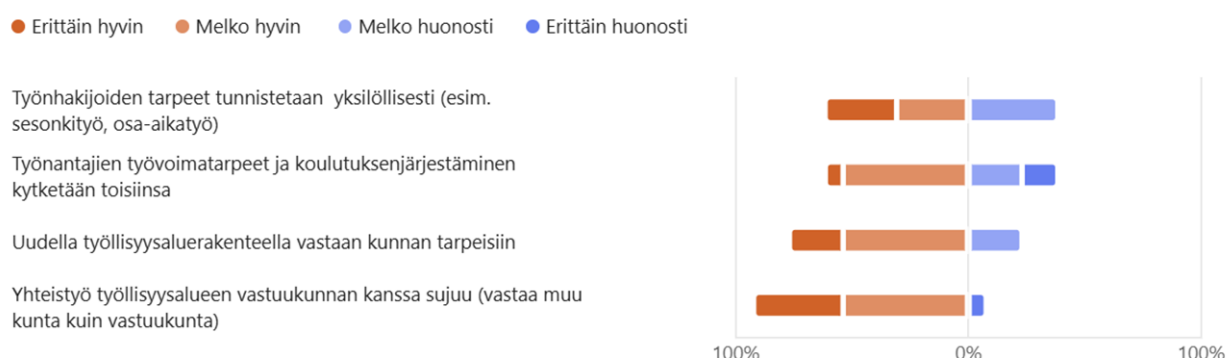
Kunnille tehdyn kyselyn perusteella on osittain epäselvää, millaisessa palveluverkostossa ja millaisin tiedonsaantioikeuksin työttömän työnhakijan terveystarkastuksen palaute käsitellään ja sovitaan jatkotoimista.

Havainto: Työttömien terveystarkastusten jälkeisistä palveluista sopimisessa on vielä haasteita yhteistyön tekemisen näkökulmasta.

Työllisyysalueiden aloitukseen liittyvien haasteiden ratkaiseminen

Kuntien rahoitusosuus työllisyysalueelle kunnan budjetista vaihtelee 1,05 prosentista 1,7 ja 2,06 ja 2,2 ja 2,9 prosenttiin kunnan ulkoisista menoista kuntien vastausten perusteella. Tulevina vuosina valtionosuusrahoitus työllisyyden edistämiseen on yleiskatteellista, ja työllisyyden edistämisen budjettien tulee perustua alueen todelliseen tarpeeseen. Tarvetta tulee budjetoida suhteessa yrityspalveluihin tai muuhun elinvoiman edistämiseen.

Kuntakyselyyn vastanneiden 13 kunnan näkemyksen mukaan tilanteessa, jossa työllisyysalueet ovat vasta aloittaneet toimintansa, työnhakijoiden tarpeet tunnistetaan yksilöllisesti erittäin tai melko hyvin (61,6 %) ja vastaavasti melko huonosti (38,4 %). Työnantajien työvoimatarpeet ja koulutuksenjärjestäminen kytketään toisiinsa melko tai erittäin hyvin (61,5 %) ja melko tai erittäin huonosti (38,5 %).

Työttömyysturvamenojen kasvu vaikuttaa kuntien talousarvioihin ja palveluiden kustannuskehitykseen. Siksi työttömien työnhakijoiden osaamisen ja työnantajien työvoimatarpeiden oikea-aikainen ja nopea tunnistaminen on tärkeää. Tähän kohdistuu myös monet talousarviotavoitteet, joita kunnissa ja työllisyysalueella on asetettu. Kunnissa korostetaan mahdollisimman yksilöllisten palvelujen tarjoamista yhteistyössä yritysten, työnhakijoiden, koulutuksen järjestäjien ja kunnan kesken. Kunnissa nähdään, että niiden tehtävä on edistää yritysten kasvua ja työvoiman liikkuvuutta.

Kunnilla on myös ”omia” keinoja työn kysynnän ja tarjonnan kohtaannon tehostamisessa, kuten kuntalaisä rekrytointiavustuksena työnantajille.

Havainto: Työttömien työnhakijoiden osaamisen ja työnantajien työvoimatarpeiden oikea-aikainen ja nopea tunnistaminen ja siihen reagointi on oleellista, mihin TE-palveluiden uudistuksella tuleekin vastata.

Kunnat ovat talousarvioissaan määritelleet työllisyyden edistämisen tavoitteet (kyselyn perusteella kaksi kuntaa ei ollut), samoin kunnat ovat määritelleet elinvoimatehtävänsä (kaksi kuntaa ei ollut). Elinvoimatehtävässä korostuvat työllisyysasteen nostaminen, työpaikkakehityksen arviointi, yritysten sijoittuminen kuntaan ja ylipäänsä yritysyhteistyö, yrittäjämönteiset palvelut ja yritysten tarpeisiin vastaaminen sekä uusien yritysten lukumäärän kasvattaminen.

Työllisyyden edistämisen tavoitteissa korostuu aktiivinen toimijuus; yritysten ja työnantajien osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen, työvoiman osaamisen parantaminen koulutusyhteistyön kautta ja maahanmuuttajien työllistyminen sekä nuorisotyöttömyyden alentaminen.

Uudistukselta odotetaan tehokkuutta, mikä minimoisi työttömyysturvan maksuosuuden nousua. Tavoitteena on kehittää entistä tehokkaampia yritysysteistyömuotoja, jotta alueen työvoiman ja työmarkkinoiden tarpeet kohtaavat paremmin. Haetaan ratkaisukeisyyttä kaikkien asiakkaiden palvelemiseen.

Havainto: Kuntien elinvoiman ja työllisyyden edistämisen tavoitteet talousarvioissa ovat samansuuntaisia kuin mihin työllisyysalueita koskevalla uudistuksella pyritään.

Havainto: Johtaako työllisyysalueuudistus siihen, että kaikkien Keski-Suomen kuntien tilanne työllisyyden ja elinvoiman suhteen paranee vai johtaako tämä kuntien lisääntyvään eriytymiskehitykseen ja mikä osuus uudistuksella ylipäänsä on tähän kehitykseen? Tarkastuslautakunnat esittävät, että tällä valtuustokaudella aloitettua arviointiyhteistyötä jatketaan myös tulevilla valtuustokaudella.

Keski-Suomen kuntien haasteet elinvoiman ja työllisyyden ylläpitämisessä eroavat tiheän asutuksen ja vähäväkisempien kuntien kesken. Kunnat, joilla on oppilaitoksia, näkevät elinvoiman ja työllisyyden myönteisemmin. Asukasluvun väheneminen ja väestön ikääntyminen mainitaan toimintaympäristön muutoksina, jotka haastavat. Samoin työpaikkaomavaraisuus.

Vain yksi kunta on vastannut, ettei kunnan alueella ole työvoimapulaa. Kunnissa koetaan, että työvoimapulaa on erityisesti teollisuudessa, palveluammateissa yleensä kuten ravintola-alalla ja kiinteistöjen hoidossa. Työn kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen on edelleen haaste, ja yritysten on vaikea löytää ammattitaitoista työväkeä. Myös yritysten rahoitusmahdollisuudet ovat tiukentuneet ja niukentuneet tässä markkinatilanteessa.

Kunnat kehittävät toimintaympäristöään mm. erilaisilla hankkeilla. Uusiin energiamuotoihin (vety, aurinkovoima) investoidaan. Kaikki kunnat pyrkivät edistämään uusien työpaikkojen syntymistä, uusien yritysten sijoittumista kuntaan ja osaavan työvoiman saatavuutta. Kunnat kilpailevat keskenään yrityksistä. Rakennemuutokset vaikuttavat voimakkaasti.

Kunnilta kysyttiin, mitkä toimintaympäristön muutokset ovat vaikuttaneet työllisyystilanteeseen ja kunnan elinvoimaan. Näitä ovat olleet lyhyellä aikavälillä tapahtuneet eri uudistukset ja niihin liittyvät lainsäädännölliset muutokset.

- 1) Oppivelvollisuuslain uudistus: Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä. Nuoret muuttavat koulutusta tarjoaville paikkakunnille. Nuorten monialaisen palvelun merkitys on kasvanut.
- 2) Työttömyysturvalain uudistus: Osa-aikatöiden väheneminen. Osa-aikatyön vastaanottamisen houkuttelevuus laskenut (työttömyysturvan suojaosan poistuminen).

Onko alentunut työkyky johtanut todennäköisemmin pitkäaikaistyöttömyyteen, kun osa-aikatyö ei monien kohdalla osoittaudu realistiseksi vaihtoehdoksi?

Ovatko kunnat sopineet työllisyysalueen kanssa tehtävästä yhteistyöstä, jossa vakiinnutetaan työnvälityspalveluiden ja valmennuspalveluiden tuottamisesta kunnan omille työnhakijoille, millä on vaikutusta kunnan elinvoiman ja työllisyyden kehitykseen?

- 3) Palkkatukilain muutokset: Palkkatuki ei enää kerrytä työssäoloahtoa.
- 4) Kotoutumislain uudistus: Kunnan uudet tehtävät maahanmuuttajien palvelutarpeen arvioinnin ja työllisyyden edistämisen palveluissa. Saadaanko ja millaisia positiivisia työllisyysvaikutuksia?

Havainto: Kuntien yhteistyön muodot työllisyysalueen kanssa ja työllisyysalueiden kesken sekä hyvinvointialueen kanssa etsivät vielä muotoaan, mihin tarvitaan ulkoista arviointia.

Kuntien vastauksissa korostui tärkeimpinä yhteistyökumppaneina yritykset/työnantajat sekä oppilaitokset. Työllisyysalueen tulee toimia yritysten osaamistarpeiden ja oppilaitosten tarjonnan kohtaannon edistäjänä. Yritysten osaamisvajeeseen tulee vastata koulutustarjonnalla, jolloin työtön työnhakija voi joutua opiskelemaan uudelle alalle tai täydentämään osaamistaan. Tärkeimpinä yhteistyökumppaneina mainittiin:

- työllisyysalue/työllisyysalueen vastuukunta (maininnat 5)
- paikalliset yritykset/alueen yritykset (5)
- työnantajat (7)
- oppilaitokset (7)
- Poke, Savonia, muut oppilaitokset, Jyväskylän yliopisto
- hyvinvointialue (2)
- naapurikunnat/naapurikunnat samalla työllisyysalueella
- Kela
- työllisyyspalveluntuottajat, Oiva Työ Oy

Keski-Suomessa oli helmikuun lopussa 2025 yhteensä 17 910 työtöntä työnhakijaa. Se on 1 057 (6,3 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin ja 239 henkilöä enemmän kuin kuukausi aiemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus maakunnan työvoimasta oli 14,2 prosenttia. https://www.tyollisyyskatsaus.fi/graph/tkat/tkat.aspx?ely=08#MainContainer_img1-image

Yhteenveto ja kehittämissuositus

Voisivatko työllisyysalueet selvittää, miten suojaosan poistuminen on vaikuttanut työn vastaanottamiseen ja yritysten rekrytointiin saada työntekijöitä?

Kuntouttavan työtoiminnan mittarina käytetään asiakasmäärää. Mitkä ovat työllisyysalueiden ja kuntien odotukset kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista/vaikuttavuudesta? Ovatko kunnat halukkaita ottamaan työllisyyttä edistävän kuntouttavan työtoiminnan järjestämisen vastaan, mikäli tämä mahdollistuu?

Työllisyyttä edistävien toimintatapojen kehittämisessä oleellista on, miten työllisyysalue ja siihen kuuluvien kuntien elinvoimayksiköiden kanssa saadaan aikaan vaikuttavaa yhteistyötä. Miten kuntien elinvoimayksiköt ja työllisyysalue yhdessä edistävät elinkeinoja ja työllisyyttä; uutta yrittäjyyttä?

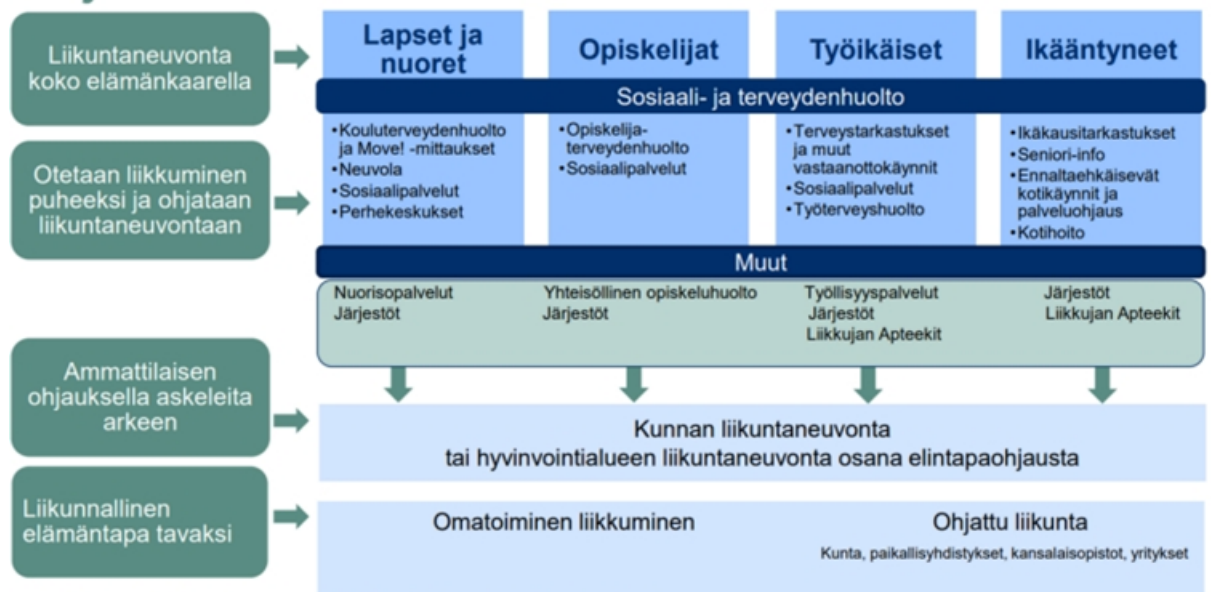
TARKASTUSLAUTAKUNTIEN YHTEINEN ARVIOINTI - LIIKUNTANEUVONTA

Tarkastuslautakunnat selvittivät vuoden 2023 arvioinnissaan lasten ja nuorten liikumista ja toimenpiteitä liikkumisen edistämiseksi. Arvioinnissa todettiin, että kuntien toimenpiteet ovat vaikuttaneet lasten ja nuorten liikkunnallisen elämäntavan vahvistumiseen. Kuntien liikkumista edistävien ohjelmien toteutumisen seurantaan palattaneen myöhemmin uusien lautakuntien arvioinneissa. Vuoden 2024 liikkumisen edistämisen arvioinnissa on selvitetty liikuntaneuvonnan järjestämistä kuntien ja hyvinvointialueen kesken.

Hyvinvointialueella strategisena tavoitteena on asukkaiden hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. Hyvinvointisuunnitelmaan sisältyy elämäntapaohjaus ja liikkunnallisen elämäntavan tukeminen. Liikuntaneuvonta on osa hyvinvointialueen elämäntapaohjauksen hoito- ja palveluketjuja. Liikuntaneuvonta-palvelua järjestävät Keski-Suomessa kunnat.

Sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä on annettu suositus liikuntaneuvonnan yhdyspintatyöhön ja liikuntaneuvontaan ohjaamisesta (alla kuva).

Ohjautumisen reitit liikuntaneuvontaan

Liikuntaneuvonta yhdyspinnolla - ohjeistus sote-uudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon 2022

Liikkuva Aikuinen -ohjelman puitteissa kerätään liikuntaneuvonnan tilastoja kuntien liikuntapalveluilta vuosittain valtakunnallisesti. Tiedot löytyvät sivustolta: [Liikuntaneuvonnan tietokannasta \(Microsoft Power BI\)](#). Tarkastuslautakunnat ovat myös kuulleet Keski-Suomen hyvinvointialueen elämäntapakoordinaattorin esityksen liikuntaneuvonnan tilannekuvasta.

Vuonna 2023 Suomen kunnista 66 prosentissa on järjestetty liikuntaneuvontaa eli 194 kunnassa. Liikuntaneuvontaa on rahoitettu pääasiassa kunnan liikuntapalveluiden puitteissa, mutta myös 34 tapauksessa hyvinvointialue on rahoittanut liikuntaneuvonnan järjestämistä.

Vuonna 2023 liikuntaneuvonnan asiakasmäärä Keski-Suomen hyvinvointialueella on ollut 717 ja asiakaskäyntejä on kertynyt 1 530. Tässä tilastossa on kaikki kuntien ilmoittamat liikuntaneuvonnan tilastot (sähköiset lähetteet, itse yhteyttä ottaneet asiakkaat, muista palveluista ohjautuneet).

Vuonna 2024 Keski-Suomen hyvinvointialueella kuntien järjestämän liikuntaneuvonnan palvelujen asiakasmäärä on ollut 703 ja asiakaskäyntejä on ollut 2 765. Hyvinvointialueelta on eniten asiakkaita ohjautunut liikuntaneuvontaan perusterveydenhuollon sekä kuntoutus- ja terapiapalvelujen lähettämänä. (Lähde: [Liikuntaneuvonnan \(Microsoft Power BI\)](#))

Yhteistä potilastietojärjestelmää käytetään (tilanne joulukuussa 2024) hyvinvointialueen ja kahdeksan kunnan kesken: Jyväskylä, Hankasalmi, Keuruu, Konnevesi, Laukaa, Muurame, Joutsa ja Äänekoski. Keväällä 2025 potilastietojärjestelmän käyttö on laajentunut, kun Lifecare on otettu käyttöön koko Keski-Suomen alueella. Liikuntaneuvonta kirjaa ja tilastoi asiakaskäynnit potilastietojärjestelmään asiakkaan suostumuksella.

Hyvinvointialueen tavoitteena on, että kaikilla keski-suomalaisilla olisi yhdenvertainen mahdollisuus osallistua kunnan järjestämään liikuntaneuvontaan. Liikuntaneuvontaa on kehitetty monessa kunnassa hankeavustuksella, mistä syystä palvelua on ollut haasteellista saada pysyväksi toiminnaksi ja osaksi kunnan palvelurakenteita. Liikuntaneuvontaa Keski-Suomessa tarjoavat kunnat ovat vuoden 2023 tilastoinnin mukaan muut paitsi Kivijärvi, Kyyjärvi, Multia, Petäjävesi, Toivakka ja Luhanka. Useassa kunnassa liikuntaneuvonta on ollut karsittujen palvelujen listalla, kun kunnan taloutta on jouduttu tasapainottamaan. Liikuntaneuvonta on usein pienemmissä kunnissa sisällytetty 1–2 työntekijän työtehtäviin, eikä palvelu kata kaikkia ikäryhmiä pääpainon ollessa usein työikäisissä ja ikääntyvissä.

Liikuntaneuvonta on tärkeä kunnan järjestämä terveyttä edistävä hyvinvointipalvelu sekä osa sosiaali- ja terveyspalvelujen elämäntapaohjausta.

Havainto: Hyvinvointialueen ja kuntien on tarpeellista selvittää, miten elämäntapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan palvelujen yhteistyötä järjestetään; mitä sovitaan palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta, jotta liikuntaneuvonta olisi kaikkien keski-suomalaisten asukkaiden saatavilla.

Liikkumisen edistämisessä ja muussa asukkaiden hyvinvoinnin tukemisessa järjestöillä on merkittävä rooli.

Havainto: Järjestöjen roolista ja merkityksestä asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulisi tehdä päätösten ennakko vaikutusten arvioinnin lisäksi pidempiaikaista vaikutusten seurantaa. Seurantaan tulisi liittää avustusten vaikuttavuuden arviointi järjestöjen toimintaedellytyksiin, vaikutuksiin palvelujen käyttäjille sekä siirtymiin julkisen sektorin palveluihin.

Miten avustukset järjestöille ovat muuttuneet hyvinvointialueuudistuksen jälkeen? Mikä on ollut avustusten määrä vuonna 2024 ja mitä on budjetoitu vuodelle 2025 sekä hyvinvointialueella että kunnissa?

Laukaassa ei ole raportoitu Microsoft Power BI tilastossa vuoden 2023 liikuntaneuvonnan tietoja. Vuonna 2024 Asiakasmäärä liikuntaneuvonnassa oli 48 ja asiakaskäynnit 110 kpl.